

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Francisci Montmorencii E Societate Iesv Cantica Et Idyllia
Sacra**

Montmorency, François de

Antverpiae, 1638

Canticum nouissimum Moysis. Audite cæli quæ loquor. ex Deuter. 32

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69423)

* Obseruat
hic Diuus
Chryso-
stomus Amã-
tium iras
& iurgia,
non minùs
quàm blan-
dias, ma-
teriã Can-
ticis ido-
neam sup-
peditare.

* CANTICVM

Nouissimum MOYSIS.

Deuteronom. cap. 32.

A Udite cæli quæ loquor, audiat terra
verba oris mei.

Concresecat vt pluuiã doctrina mea,
fluat vt ros eloquium meum,

Quasi imber super herbam, & quasi stillæ
super gramina. Quia nomen Domini inuo-
cabo:

Date magnificentiam Deo nostro : Dei
perfecta sunt opera, & omnes viæ eius iu-
dicia:

Deus fidelis, & absque vllâ iniquitate, iu-
stus & rectus.

Peccauerunt ei, & non filij eius in for-
dibus:

Generatio praua atque peruersa. Hæcine
reddis Domino popule stulte & insipiens?

Numquid

A R G V M E N T V M .

Morti iam proximus MOYSES, grauiſſimam hanc ad filios ISRAEL (vt eos ad idola defluentes, in vero DEI cultu contineret) concionem habuit.

Iſſus ad hanc facio dum verba nouiſſima plebem;

Eſto Sol mihi teſtis, & ò labentia celo Sidera: tuque cauis ſeu vallibus humida ſidis, **A**ſſurgis ſeu Terra iugis, has accipe voces.

Utile ros ſegeti, pratis ſitientibus imber, **I**ſacidum generi mea carmina: diſcet ab illis **Q**uiſque Deũ celebrare. Dei ſunt omnia munus, **O**mnia ſunt illius opus. Fuit ipſe repertor **T**ot rerum quot mundus habet, quas omnibus omnes

Absoluit numeris, purumq; exegit ad unguem. **V**t velit, inueniet nihil hinc quod carpere liuor **P**oſſit; ad artificis reſpondent ſingula normam. **E**cquis enim te ſumme Parens eſt iuſtior alter? **N**eſcia nempe tibi mens fallere, neſcia falli. **E**t tamen iſte (tuus ſed qui iam deſijt eſſe **F**ilius) Iſraël tua fallere numina vecors **S**perat, honeſta ſuis obtendens nomina culpis. **A**h ſcelerata puer! quid auorum ſtemmata iactas?

Numquid non ipse est pater tuus qui possedit te, & fecit, & creauit te?

Memento dierum antiquorum, cogita generationes singulas.

Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi; maiores tuos, & dicent tibi.

Quando diuidebat Altissimus gentes: quando separabat filios Adam,

Constituit terminos populorum iuxta numerum filiorum Israël.

Pars autem Domini, populus eius: Iacob funiculus hereditatis eius.

Inuenit

Non tibi Sara parens, generis non auctor
Abramus.

Aspis in Æthiopum te surda creauit arenis,
Expuit in fausto bicolor te vipera partu,
Talia qui reddis pro dulci premia vitâ.
Nec quæ despicias, nec quem, male sane, laceffas,
Respicias. Hic pater est: illi cunabula debes,
Huius & usuram frueris quâ perfide lucis.
Si vacat à primâ nascentis origine mundi
Ad tua veraces enoluerè tempora fastos,
Nec piget Annales maiorum audire tuorum;
Inde satis disces, quàm te mortalibus vnum
Præ reliquis miro Deus est dignatus amore.
Te, puer, in quas spes, in quæ te regna vocauit,
Cum Pater omnipotens (stolidi monumenta la-
boris)

Cerneret educi Babylonis ad æthera turrim,
Et celeste feros regnum affectare Gigantes?
Protinus ex illo mortales tempore sparsit
In varias, ne cœpta nouent, temeraria, terras.
Communemque prius, liquidi velut aëris equor,
Iustus humum certo discreuit limite mensor.
Obtigit his Meroë, vicinia Persidos illis,
Pars ijt Ægyptum, pars in loca sola recessit
Armenia, gelidos alij tenuere Triones.
E numero populorum omni bissena Jacobi
Pignora lecta sui voluit Deus esse peculi.
Hinc fore pollicitus Chananitidis arua beata,
Quæ ditione premat, mansuram in sacula gentē.

Inuenit eum in terrâ desertâ, in loco horro-
ris, & vastæ solitudinis:

Circumduxit eum, & docuit: & custodiuit
vt pupillam oculi sui.

Sicut aquila prouocans ad volandum pul-
los suos, & super eos volitans,

Expandit alas suas, & assumpsit eum, atque
portauit in humeris suis.

Dominus solus dux eius fuit : & non erat
cum eo deus alienus.

Constituit eum super excelsam terram : vt
comederet fructus agrorum,

Vt sugeret mel de petra, oleumque de saxo
durissimo.

Butyrum

O quibus officijs genus hoc delenijt! ô quâ
 Afferuit vindex per mille pericula curâ!
 Dum per arenosâ saltus erraret Idumes
 Exul, inops, nisi ferret opem Pater omniû egeno.
 Nulla sui genitrix indulgentissima nati
 Custodit geminos oculorum cautiùs orbes.
 Quid loquar, annonam quòd ab aethere miserit
 illi?

Quid, medio quòd sæpè die recrearit ab æstu
 Nube tegens? quòd nocte facem præluxerit atrâ,
 Quâ sit iter monstrans per inhospita saxa va-
 ganti?

Regia sic pullos trepidantes erudit ales,
 Cùm primùm è dulci producit in aëra nido;
 Sic docet insolitis alarum insistere remis
 Antenolans, sic in vacuo notat aethere callem;
 Interdum fessis subiens, tergoque receptos
 Præpetibus sublimè vehens ad sidera pennis.
 Haud secùs Ifacidem spatiantibus extulit alis
 Dux Deus ipse via (nec enim fuit alter ab illo)
 Promissâque stitit tandem Chananitidos orâ.

Te manet, 7 fraël, fatis hæc debita tellus
 Omnigenis fecunda bonis, atque ubere gleba.
 Hæc loca lacte meroque natant, certantque
 vicissim,

Vtra magis tibi grata ferant, magis inclyta dona.
 Saniris eni rupes nullo munuscula cultu
 Dat tibi mella suis passim currentia saxis.
 En lapidosus apex Hermonis pinguibus unde

B 4

Affluit,

Butyrum de armento, & lac de ouibus
cum adipe agnorum, & arietum filiorum
Bafan:

Et hircos cum medullâ tritici, & sanguinem
vux biberet meracissimum.

Incrassatus est dilectus, & recalcitrauit: in-
crassatus, impinguatus, dilatatus,
Dereliquit Deum factorem suum, & re-
cessit à Deo salutari suo.

Prouocauerunt eum in dijs alienis, & in
abominationibus ad iracundiam concitaue-
runt.

Immo-

Affluit, expressum baccis tibi fundit olium.

*Aspice palmiferi quot oves Iordanis ad amnem,
Quotque suis tondent cytisum cum matribus
agni.*

*Aspice luctantes aduersis cornibus hœdos,
Aspice dumosâ pendentes rupe capellas,
Quotquot alit Basaneus ager. Quam multa
recense,*

*Si potes, in latis errent armenta Segoræ
Vallibus: hæc tua sunt, veteri migrante colono.
Utque nihil desit; malos ubi seuerat antè
Cultor Amorrhæus riguis Hesebonis in hortis,
Hinc modò poma leges, cessansque fruere
labore*

*Alterius. Tibi felices ferichuntis ad urbem
Pinguia corticibus sudant opobalsama virgæ.
Denique quidquid habet farris tibi donat opimi
Eleale. Sua vina tibi mera seruat, apricis
Ducit in Engaddi quæ collibus vna colorem.
Quæ quibus equiparem? tam larga sed (angu-
ror) harum*

*Heu! dabit ad culpam causas tibi copia rerum.
Qualis equus saturum stans ad præsepe, nitescit,
Cui luxu distenta cutis, parere magistro
Abnuat, insanoque recalcitrat, impete sternax:
Tu quoque fortune successibus ebrie blandis,
Nosse Deum, tot nosse Dei benefacta negabis;
Acceptam soli decuit cui ferre salutem,
Non alijs antiqua dijs quos nesciit atas.*

Immolauerunt dæmonijs, & non Deo, dijs
quos ignorabant.

Noui recentefque venerunt, quos non co-
luerunt patres eorum.

Deum, qui te genuit, dereliquisti, & obli-
tus es Domini creatoris tui.

Vidit Dominus, & ad iracundiam conci-
tatus est: quia prouocauerunt eum filij fui &
filia.

Et ait: Abscondam faciem meam ab eis, &
considerabo nouissima eorum:

Generatio enim peruersa est, & infideles
filij.

Ipsi me prouocauerunt in eo qui non erat
Deus, & irritauerunt in vanitatibus suis:

Et ego prouocabo eos in eo qui non est po-
pulus, & in gente stultâ irritabo illos.

Ignis succensus est in furore meo, & arde-
bit vsque ad inferni nouissima:

Deuo-

Nuper enim fabri calidis excusa caminis
 Prodiit in lucem Diuorum hæc turba nouorum,
 Tempa quibus demens & puluina pones,
 Atque peregrino fundes libamina ritu.

O dignos sortite deos! dum despicias illum,
 Vnus ab aeterno qui temperat arbiter Orbem.

Siccine legitimis à sacris transfuga, Numen
 Immortale voles istis postponere monstris?

Quis tibi summe Deum cernenti talia sensus?
 Quisve dolor? quàm terribiles, quàm Numine
 dignas

Concipies iras? Equidem mihi venit in artus
 Horror, ut his hausi tua dicta minacia nuper
 Auribus. Hac à plebemeos auertere vultus
 Stat, mihi, dicebas, stat gentem iugibus istam

Exercere odijs: quia me prior odit, & agrè
 Ut faciat, mihi, rinales sub nostra vocare
 Sustinet ora, deos simulachra carentia sensu.

Pro quibus admissis hanc non clementius vram.

Sunt viles populi, sunt & sine nomine Gentes

Quas mihi (submoto procul Israële) sacrabo.

Tabeat inuidiâ; nec sit mihi cura mederi.

Sed meus hîc nondum stabit furor. altiùs imis

fra sedet fibris, ô quos paritura tumultus!

Non aliter cæcis terræ penetralibus ignis

Æstuat inclusus, dumque eluctatur in auras,

Disiicit auulsum montis latus; ima reuelans

Fundamenta soli, donec potiatur aperto

Æthere, & effusis latè voret omnia flammis.

Bella

Deuorabitque terram cum germine suo, & montium fundamenta comburet.

Congregabo super eos mala, & sagittas meas complebo in eis.

Confumentur fame, & deuorabunt eos aues morfu amarissimo:

Dentes bestiarum immittam in eos, cum furore trahentium super terram, atque serpentium.

Foris vastabit eos gladius, & intus pavor: iuuenem simul ac virginem, lactentem cum homine sene.

Dixi: Vbinam sunt? cessare faciam ex hominibus memoriam eorum.

Sed

Bella mihi iam bella placent: iam letifer arcus
 Me inuat, hostili iam tingere tela cruore,
 Iam gravidam calamis libet exhaurire pha-
 rettram.

Nec satis vnus erit pœna modus. Omne ma-
 lorum

Confluat examen, nostros vt adobruat hostes.

Ad mea conueniant excita classica pestes

Mille, mihi magnas legi quas vltor in iras;

Et macies, & dira fames, & turpis egestas,

Et labor, vlticesque catenato agmine cura:

Terrorumque noua facies, formaque volu-
 crum

Horribiles visu, variarum & monstra fe-
 rarum.

Vos ô vos catulis si pabula queritis vrsa,

Vos anida tigres, iunctique leonibus apri,

Huc rictus, huc fulmineos conuertite dentes,

Denotamque neci rostris inuadite gentem.

Vos huc cerulei virus spirate dracones,

Sacrilegosque mihi rabido consumite morfu.

Quos cita subducet vestris fuga dentibus, illos

Excipiat faciam temulentus sanguine mucro:

Nec iugulo senis, aut pueri, timida ve puella

Abstineat. Sic sic pereant discrimine nullo.

Quò redijt numerosa binominis illa Iacobi

Progenies, qua littoreas equabat arenas?

Digna quidem tota est excindi: digna pro-
 fanum

Cuius

Sed propter iram inimicorum distuli: ne
fortè superbirent hostes eorum,

Et dicerent: Manus nostra excelsa, & non
Dominus, fecit hæc omnia.

Gens absque consilio est, & sine prudentia.
Vtinam saperent, & intelligerent, ac nouissima
prouiderent!

Quomodo persequatur vnus mille, & duo
fugent decem millia?

Nónne idè, quia Deus suus vendidit eos,
& Dominus conclusit illos?

Non enim est Deus noster vt dij eorum: &
inimici nostri sunt iudices.

De vinea Sodomorum, vinea eorum, & de
suburbanis Gomorrhæ:

Vua eorum vua fellis, & botri amarissimi

Fel draconum vinum eorum, & venenum
aspidium insanabile.

Nónne hæc condita sunt apud me, & signata
in thesauris meis?

Cuius ego memori deradam nomen ab auro.

Et faciam. Sed stat sua relinquere tempora * fatis; * Nihil hinc

Adscribat ne forte suis hoc Barbarus armis,

Quod tribui mihi debet opus: ne victa lacerto

Prædicet esse suo Judææ robora pubis.

Vsq̄ue ad eone tibi est obtusum Barbare pectus,

Ut nequeas hoc esse meum dignoscere munus,

Mille quod facidas dare terga coegeris uni?

His ego (si nescis) animos, his robur ademi;

Et tibi belligeras misi in præcordia vires

Auctor ego audendi. Ne me, ne, quaeso, tuorum

Esse partes aliquem vanâ de gente deorum,

Quos impunè tibi contemnere fas sit inermes.

Hostis erit quicumque mihi, non ibit inultus.

Sentiet, hac vindex scelerum quid dextera

possit,

Sentiet Israël ô quàm mutatus ab illo,

Qui fidei donec servans fuit, esse solebat

Noster amor, pro quo potui tot sumere curas:

Instar enim vitis colui: Mareotidos atra

Eduxi scrobibus: Sabamæ melioribus aruis

Deposui, mitem si forte rependeret vnam:

At modò degenerans, succo disparque priori,

Induit ingenium Sodomæi palmitis: unde

Vina fluunt, non que pateris libentur & auro,

Cùm facit in nineâ castus mihi veste Sacerdos;

Felle magis sed amara, sed atro mixta veneno,

Qualia prinignis dant pocula sæpè nouerca.

Hæc cur dissimulo, quando peccata morantem

Extor-

Stoicum
aut Ma-
themati-
cum. Voce
fati vtimur
pro Aeter-
no Dei de-
creto, quod
singula suo
ordine, loco
& tempore,
firmiter
reddit; vt
fatum, à
fando, fit
dictum di-
uinum.

Mea est ultio, & ego retribuam in tempore, ut labatur pes eorum:

Iuxtà est dies perditionis, & adesse festinant tempora.

Iudicabit Dominus populum suum, & in seruis suis miserebitur.

Videbit quòd infirmata sit manus, & clausi quoque defecerunt, residuique consumpti sunt.

Et dicet: Vbi sunt dij eorum, in quibus habebant fiduciam?

De quorum victimis comedebant adipem, & bibebant vinum libaminum:

Surgant, & opitulentur vobis, & in necessitate vos protegant.

Vide

Extorquent mihi vindictam? cunctantia quando
 Fata suis urget gens hac temeraria culpis?
 Ecce dies feralis adest, en tempus in ipsis
 Stat foribus, cogor quo sera reposcere tandem
 Supplicia, & meritas ingrato à sanguine pœnas.
 Ergone supremâ potero damnare ruinâ
 Isacidum sobolem? Domus ergo peribit Abrami?
 Sed meruit. Nullusne meis ultricia tela
 Excutiet manibus? Bis sunt mihi fulmina
 sumpta;
 Bis cecidere. Meis adeò miseratio cœptis
 Pugnat, & ancipitem facit indulgētia mentem.
 Vince tamen Iuris rigor; & quos plectere par est,
 Plecte: graui quamuis stabit vindicta dolore
 Hec mihi; dum fatis Israël tactus acerbis
 Deficiet, stricto succumbit ut hostia ferro.
 Non acies illi validas educere campis
 Profuerit, triplici non oppida cingere fossâ:
 Barbarus has acies, hac subruet oppida victor;
 Et trahet Euphratis captum trans flumina
 vulgus,
 Hebraidesque nurus subdet puerosque catasta.
 Forsitan, Israël, hoc in discrimine speres
 Ut tibi, tot dinos inter quibus exta cremabas,
 Vinaque libabas pingues epulatus ad aras,
 Auxilium rebus saltem ferat vnus in arctis.
 Te, si quâ est illis virtus, tueantur amicâ
 Nunc ope. Sed neque se, sua nec seruare miselli
 Fana dii possunt, ea quin cinefacta fatiscant.

C

Et

Videte quòd ego sim solus, & non sit alius
Deus præter me.

Ego occidam, & ego viuere faciam: per-
cutiam, & ego sanabo, & non est qui de ma-
nu mea possit eruere.

Leuabo ad cælum manum meam, & di-
cam: Viuo ego in æternum.

Si acvero vt fulgur gladium meum, & ar-
ripuerit iudicium manus mea:

Reddam vltionem hostibus meis, & his
qui oderunt me retribuam.

Inebriabo sagittas meas sanguine, & gla-
dius meus deuorabit carnes,

** De .i. pro-
pter. quia
crudeliter
habiti sunt
Hebræi à
Barbaris.*

* De cruore occisorum, & de captiuitate,
nudati inimicorum capitis.

Laudate gentes populum eius, quia san-
guinem feruorum suorum vlciscetur:

Et vindictam retribuet in hostes eorum, &
propitius erit terræ populi sui.

CAN-

Et quisquam supplex illorum numen adoret
 Præterea? vel ijs sacros indicat honores?
 Solus ego (haud alium patiar me præter haberi)
 Solus ego Deus omnipotens. Quodcumq; libebit,
 Momento faciam. Tollam mortalibus, idem
 Inspirabo animã. Manus hæc in utrumq; parata,
 Vulnus, opemq; feret. Ego te, si verberere doctus
 Consilia in melius referes, Hebræe iacentem
 Rursus humo attollam, rursusq; in sceptrã
 reponam:

Exscindamq; tuos versã vice funditus hostes.
 Per me, perq; meum iuro immutabile Numen,
 Tales ipse mihi dabis olim Barbare pœnas,
 Quales antè dedit tibi stirps inuisa Iacobi.
 Iam mihi iam bibulas videor satiare sagittas
 Cæde, meumq; tuis hebetare cruoribus ensem:
 Altius haud umquam totus fuit ille receptus
 Barbariæ iugulo. Stagnabunt sanguine largo,
 Nec capient ampla demessa cadauera valles.
 Tanti vester erit sanguis repetendus ab hoste
 Isacida. Vobis oblata iniuria tanti,
 Dum coma more fuit servorum rasa, luetur.
 Audiat hæc, Deus ipse suo quæ deionat ore,
 Audiat Hebræi quicumque est nominis osor;
 Admonitusq; suã cogatur clade fateri
 Esse Deum Isacidum, memorem fandi atque
 nefandi,

Sumere qui lesus vitijs, & ponere surreptas
 Nouerit humanis precibus placabilis, iras.